ਸੰਖੇਪ: ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ

ਮਜ਼ਦੂਰ

(2020 ਦੀ ਸੁਮੋਟੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 06)

ਨਾਲ

(2020 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 916)

(ਬੰਧੂਆ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਜੂਨ 29, 2021

[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ - ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ - ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖ - ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਕੋਵਿਡ -19 ਨੇ ਮਾਰਚ, 2020 ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ - ਜਦੋਂ 24.03.2020 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਵੱਲ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ - ਮਾਰਚ, 2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ - ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਲਾਈ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ - ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ / ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ (ਐਨਆਈਸੀ) ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੋਰਟਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ - ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕਾਂ/ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ/ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ (ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਮੰਤਰਾਲਾ) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੰਗ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ "ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31.07.2021 ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, 1979 ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ - ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਹਾਂਮਾਰੀ (ਕੋਵਿਡ -19) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 – ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1979 – ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1996 – ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ "ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਤਸਵੀਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। (ਪਾਰਸ 17, 18, 20) [194-ਏ-ਸੀ, ਈ-ਐਫ, ਜੀ-ਐਚ; 195-ਏ]

2. ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ

2.1 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੰਗਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 24] [197-ਏ-ਸੀ]

2.2 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5 ਕਿਲੋ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਜ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 2.8 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 2.8 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25] [197-ਸੀ-ਐੱਫ]

2.3 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਗੁਜਰਾਤ ਨੇ 'ਅੰਨਬ੍ਰਹਮਾ' ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27] [197-ਜੀ-ਐਚ; 198-ਏ-ਬੀ]

2.4 ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 20.05.2021 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਕੋਵਿਡ -19, 2021 ਦੌਰਾਨ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ" ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। [ਪਾਰਸ 29, 30, 31] [198-ਐਫ-ਐਚ; 199-ਏ,ਸੀ-ਡੀ]

2.5 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ (ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਮੰਤਰਾਲੇ) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 33] [199-ਐੱਫ-ਜੀ]

2.6 ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਨਾਜ, ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਜ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 31.07.2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ (ਕੋਵਿਡ -19) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 34] [199-ਜੀ-ਐਚ; 200-ਏ-ਬੀ]

3. ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ

3.1 "ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਕਲੱਸਟਰ ਤਹਿਤ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੁਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ (ਐਨਐਫਐਸਏ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰ ਸੀਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ-ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਸੇਲ (ਈ-ਪੀਓਐਸ) ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ (ਏਐਫਪੀਐਸ) ਦੇ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35] [200-ਬੀ-ਈ]

3.2 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਖਰਚ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਵਾਧੂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 36] [200-ਈ-ਐੱਫ]

3.3 ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ/ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਡਿਊਟੀ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਕਰਕੇ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31.07.2021 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। (ਪਾਰਸ 37, 38) [200-ਜੀ-ਐਚ; 201-ਏ-ਸੀ]

4. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਤਹਿਤ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਟੀਚਾਬੱਧ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਟੀਚਾਬੱਧ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਤਤਕਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਹੁਣ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ) ਦੁਆਰਾ 2011-2012 ਲਈ ਐਨਐਸਐਸ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। (ਪਾਰਸ 39, 40] [201-ਡੀ; 202-ਬੀ-ਈ]

5. ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1979

1. 1 ਸੰਸਦ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਅਧਿਆਇ ॥ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮਾਲਕ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਥਾਪਨਾ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੈਪਟਰ III ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ, ਉਜਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 12(1)(ਏ) ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਰੇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਰਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ। [ਪਾਰਸ 41, 44][202-ਐੱਫ-ਜੀ; 206-ਸੀ-ਐੱਫ]

5.2 ਫਾਰਮ ਐਕਸ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਬਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਪੰਜ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤ, ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 45, 46][207-ਏ-ਸੀ,ਈ-ਐੱਫ]

<u>6. ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ</u>

6. 1 ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਮੇ (ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1996

ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ IV ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 47] [207-ਜੀ-ਐਚ; 208-ਏ-ਬੀ]

6.2 ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਕਾਰਜ ਬਲ ਦਾ 94% ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਵੀ ਐਕਟ, 2008 ਤਹਿਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣ। (ਪਾਰਸ 48, 49) [209-ਸੀ-ਡੀ; 210-ਐੱਫ-ਜੀ]

6.3 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ, 2020 ਨੂੰ ਅਗਸਤ, 2020 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਆਧਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ, 1996 ਅਤੇ ਐਕਟ, 2008 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 2020 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਐਕਟ, 1996 ਅਤੇ ਐਕਟ, 2008 ਦੋਵਾਂ ਤਹਿਤ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 50] [211-ਡੀ-ਐੱਫ]

7. <u>ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ</u>

7.1 ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ 08.06.2021 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਉਸਾਰੀ ਕਾਮਿਆਂ, ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ 14.06.2021 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਨੋਟ ਵਿੱਚ

ਐਕਟ, 1979 ਅਤੇ ਐਕਟ, 1996 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ ਦਸੰਬਰ, 2019 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਨਿਯਮ, 1982 ਨੂੰ 04.06.1982 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (ਈ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦ ਐਕਟ, 1979 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦਿੱਲੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ (ਆਰਈ ਐਂਡ ਸੀਐਸ) ਨਿਯਮ, 2002 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ, 1996 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 52] [212-ਏ-ਡੀ]

7.2 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ, 2008 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਿਊਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ। 21.08.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਿਊਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਡਿਊਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। [ਪਾਰਸ 72, 73] [218-ਬੀ-ਸੀ, ਜੀ-ਐਚ]

7.3 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 24.05.2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 09.06.2021 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 74] [219-ਡੀ-ਈ]

7.4 ਜਦੋਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੋਰਟਲ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮਾਡਿਊਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਰਵੱਈਆ

ਹਾਲਾਂਕਿ 21.08.2018 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ) ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ 31.07.2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 75] [220-ਐਫ-ਐਚ; 221-ਏ]

7.5 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 31.07.2021 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡੇਟਾ ਦੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਅੱਪਡੇਟ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ. ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 76] [221-ਬੀ-ਡੀ]

8. ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ

ਰਾਜ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ/ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 78] [222-ਜੀ-ਐਚ; 223-ਏ]

9. ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਤਬਾਦਲਾ।

9. 1 ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ। 1000/- ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਰਕਰ। ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ / ਇੰਟਰਵੇਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 79] [223-ਏ-ਈ]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਆਰ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਹੋਰ **(1983) 1 ਐਸਸੀਸੀ 228: [1983] 1 ਐਸਸੀਆਰ 922 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[1983] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 922	**ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ**	**ਪੈਰਾ 15**

ਨਾਗਰਿਕ ਮੂਲ ਨਿਆਂ: 2020 ਦੀ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 6

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਸੰਖੇਪ: ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ

ਨਾਲ

2020 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ.916

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਕੇ.ਐਮ. ਨਟਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏ. ਐੱਸ.ਜੀ., ਐੱਸ.ਸੀ. ਵਰਮਾ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਪਰੀਜਾ, ਐਡਵ. ਜਨਰਲ, ਨਲਿਨ ਕੋਹਲੀ, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਅਨਿਲ ਗਰੋਵਰ, ਅਜੇ ਬਾਂਸਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਡੀ. ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ, ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਸਾਲਵੇਸ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨੀਸ਼ਾ ਲਵਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਆਨੰਦ ਗਰੋਵਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰਾ ਜੈਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਇਤਰੀ ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੈਰਿਲ ਡਿਸੂਜ਼ਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਲਈ ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਗੁੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਸੱਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਗੋਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਵਤ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਅਭਿਮਨਿਊ ਤਿਵਾਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਲੀਜ਼ਾ ਬਾਰ, ਅਨਿਲ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ,

ਸ਼ੁਵੋਦੀਪ ਰਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਮਿਸ਼ਾ ਮੈਨਨ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੁਮੀਰ ਸੋਢੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਿਮਰਨ ਅਗਰਵਾਲ, ਚਿਰਾਗ ਐਮ. ਸ਼ਰਾਫ, ਅਰੁਣ ਪੇਡਨੇਕਰ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਅਨਿਰੁਧ ਪੀ. ਮੇਈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ, ਰਾਹੁਲ ਖੁਰਾਣਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂਪੁਰ ਸਿੰਘਲ, ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਨਾ ਬਾਂਸਲ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਏ., ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਹੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿਜ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੁਮਾਰ ਅਨੁਰਾਗ ਸਿੰਘ, ਆਦਿਤਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਆਨੰਦੋ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੀ.ਐਮ. ਕਾਵੂਸਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਰੁਣਾ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪਾਰਥ ਅਵਸਥੀ, ਸ਼ੁਭਰਾਂਸ਼ੂ ਪਾਧੀ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਯਾਦਵ, ਰਕਸ਼ਿਤ ਜੈਨ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਾਂਸਲ, ਜੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ਼ਨੂ ਐਮ.ਐਲ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਾਹੁਲ ਚਿਟਨਿਸ, ਸਚਿਨ ਰਾਮ ਪਾਟਿਲ, ਪੁਖਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁਪਮਾ ਨਗਨਗੋਮ, ਕਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਵਿਜੀਤ ਮਨੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਸ਼ੌਰਿਆ ਸਹਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਾਰਿਣੀ ਕੇ. ਨਾਇਕ, ਪੀ.ਐਸ. ਨੇਗੀ, ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਐਲਕਰ ਮਜ਼ੂਮਦਾਰ, ਸਿਧੇਸ਼ ਕੋਤਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਿਆ ਹਸੀਜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਾ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਨਿਰਨਿਮੇਸ਼ ਦੂਬੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਏਨਾਤੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਿਬੋ ਸੰਕਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕਰਨ ਭਾਰਿਹੋਕੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਸਹਾਏ ਭਾਰਿਹੋਕੇ, ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਵਰਮਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਕਬੀਰ ਸ਼ੰਕਰ ਬੋਸ, ਡਾ: ਜੋਸਫ਼ ਅਰਸਟੋਟਲ ਐੱਸ., ਡੀ. ਕੁਮਨਨ, ਐੱਸ. ਉਦੈ ਕੁਮਾਰ ਸਾਗਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵੀਨਾ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚਿਰਾ ਗੋਇਲ, ਡਾ: ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਦਯੋਤਮਾ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਬਿਕਾ ਅਤਰੇ, ਸੁਹਾਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਨਿਖਿਲ ਪਰੀਕਸ਼ਿਤ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨਚੰਦਾ, ਸਯਨਦੀਪ ਪਹਾੜੀ ਪੀ. ਐੱਲ.ਆਰ. ਚੈਂਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਲਈ, ਕੇ.ਵੀ. ਜਗਦੀਸ਼ਵਰਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀ ਇੰਦਰਾ, ਨਿਖਿਲ ਗੋਇਲ, ਨਵੀਨ ਗੋਇਲ, ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਸਰਨਾ, ਵਿਨੇ ਮੈਥਿਊ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਗੋਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਵਤ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਿੰਕੀ ਬੇਹਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਸ਼ੀ ਜੁਨੇਜਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਐਸ, ਏ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੋਨੀਤਾ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਘਾ ਚੰਦਰ, ਨੂਪੁਰ ਕੁਮਾਰ, ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਉਜੈਨੀ ਚੈਟਰਜੀ, ਨਿਤਿਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਿਤਾਲੀ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ। ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.

1. ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਕੋਵਿਡ -19 ਨੇ ਮਾਰਚ, 2020 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਇਰਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਵਰਤਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ, ਉਦਯੋਗਾਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2. ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲਾਬੂਅਰ ਸਨ। ਜਦੋਂ 24.03.2020 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਵੱਲ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਸਨ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦਾ ਡਰ। ਜਦੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੈਦਲ, ਸਾਈਕਲ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਈ ਅਣਕਹੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 26.05.2020 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਦ ਨੋਟਿਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਉਪਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਉਪਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

3. ਸਾਡੇ 26.05.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤੱਥ, ਅੰਕੜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਏ ਗਏ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ।

4. ਅਸੀਂ 28.05.2020 ਉੱਤੇ ਕੁੱਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 09.06.2020 ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 26 ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ:-

> 26. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 2005 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪਾਂ, ਸ਼ੈਲਟਰ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਸਰਕੂਲਰ, ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ, ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਉਪਾਵਾਂ, ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਉਪਾਅ, ਯੋਜਨਾਵਾਂ, ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਖਾਮੀਆਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ, ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ/ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 09.06.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅੱਠ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਸਨ:-

"35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 1 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(1) ਸਾਰੇ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ ਅਤੇ ਰੇਲ/ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੱਜ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਮੰਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, 171 ਸ਼੍ਰਮਿਕ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੇਲਵੇ

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰਮਿਕ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

(3) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(4) ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

(5) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੇਂਦਰ, ਹੈਲਪ ਡੈਸਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਹੱਥ ਵਧਾਏਗਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(6) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ, ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਥਾਨ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਪਿੰਡ-ਵਾਰ, ਬਲਾਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(7) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੇਂਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(8) ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 51 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 2005 ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

6. ਸਾਡੇ 09.06.2020 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। 31.07.2020 ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ 09.06.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ:-

i) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1979;

ii) ਉਸਾਰੀ ਕਾਮੇ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਐਕਟ, 1996; ਅਤੇ

iii) ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008

7. ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। 31.07.2020 ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 09.06.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ 09.06.2020 ਅਤੇ 31.07.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਉਪਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਛੁੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨ' ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

8. ਕੋਵਿਡ-19, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਦੁਆਰਾ 30 ਜਨਵਰੀ, 2020 ਨੂੰ ਮਹਾਮਾਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ, ਮਾਰਚ, 2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਆਈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2021 ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਰਾਤ ਦੇ ਕਰਫ਼ਿਊ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਜੋ ਮਾਰਚ, 2020 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 2021 ਦਾ ਇੱਕ ਆਈ. ਏ. ਨੰ.58769 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮਜ਼ਦੂਰ, ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਰੇਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੱਕ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮਿਲ ਸਕੇ।

9. 13.05.2021 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ:-

"[2.0] ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨਸੀਟੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ) ਦਰਖਾਸਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਸੁੱਕੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਕਾਇਆ ਭੋਜਨ ਵੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, 7 ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਐਨਸੀਟੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਮਈ, 2021 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵੈ-ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(2) ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ., ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ) ਜੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਆਵਾਜਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੜਕੀ ਆਵਾਜਾਈ ਜਾਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(3) ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (ਐੱਨ. ਸੀ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ) ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ (ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ) ਜਨਤਕ ਰਸੋਈ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਖਾਣਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।

10. ਮਿਤੀ 13.05.2021 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੁਬਾਰਾ 24.05.2021 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 14 ਅਤੇ 15 ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ:-

14. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26.04.2020 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨੇਕਚਰ ਆਰ-14 ਵਜੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਐਨਐਫਐਸਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ (ਓਐਨਓਆਰਸੀ) ਤਹਿਤ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

15. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵਾਂ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

11. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 11.06.2021 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਜਿਸ ਦਿਨ, ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸਮੇਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸੁਣਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

12. ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਜ਼ਾਲਵਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹ ਵੀ ਸੁਣੀ ਹੈ।

13. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਾ ਦਫਤਰ (ਐਨਐਸਓ) ਦੁਆਰਾ 2017-18 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 38 ਕਰੋੜ ਕਾਮੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ 1/4 ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਕੋਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਸਰੋਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

14. ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਉਪ-ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ।

15. ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਲਾਈ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਵਰਕਰਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀਆਰ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1983) 1 ਐਸਸੀਸੀ 228 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਭਾਰੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

> 6. .....ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਉਹ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਿਕਰੀ ਯੋਗ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੂੰਜੀ ਜਿੰਨੀ ਦੌਲਤ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਰਤ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂੰਜੀ ਨਪੁੰਸਕ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਭਾਈਵਾਲ ਹਨ. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਵੀਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਡੂੰਘੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗਣਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਰੁਤਬੇ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਕੰਮ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ.....

16. ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ 1/4 ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ/ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ

ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੇਖਾਂਗੇ।

17. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

> "3. ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਬਾਦੀ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੈਰਾਡਾਈਮ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਸਹੀ ਅਧਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਵੱਲ। ਟਾਰਗੇਟਿਡ ਪਬਲਿਕ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਯੋਗ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਮਾਤਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

18. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ "ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

19. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਦਖਲਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।

20. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਤਸਵੀਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਰਥੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਬਲਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਸਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

21. ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜੋ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ' ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਉਹ ਹਨ:-

(i) ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ii) ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ "ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ;

(iii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਅਧੀਨ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ;

(iv) ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1979, ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਜ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ;

(v) ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ

(ਏ) 1996 ਐਕਟ ਅਤੇ 2008 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ;

(ਬੀ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ - ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ); ਅਤੇ

(ਸੀ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧੀ।

(vi) ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ; ਅਤੇ

(vii) ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ।

(i) ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ

23. ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਸਾਲਵਸ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਤਮਾ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ, ਭਾਵ ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ, 2020 ਲਈ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਤਮਾ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 23.05.2020 ਅਤੇ 09.06.2021 ਨੂੰ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। 09.06.2021 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਪੈਰੇ 4 ਅਤੇ 8 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

"4. ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਆਤਮਾ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਸਿਰਫ ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ, 2020 ਲਈ ਵੈਧ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ 20.05.2021 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਂਚ/ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਉੱਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ, ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ਫਸੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਸਮੇਤ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੀਚੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਫਸੀਆਈ ਤੋਂ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ।

8. ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਵਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਲਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਪੈਕੇਜ (ਏ.ਐਨ.ਬੀ.ਪੀ.) ਤਹਿਤ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ (ਡੀ.ਐਫ.ਪੀ.ਡੀ.) ਨੇ 15.05.2020 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ @5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ 8 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ (ਐਲਐਮਟੀ) ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ (4 ਲੱਖ ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ, ਭਾਵ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਐਨਐਫਐਸਏ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਦਾ ਲਗਭਗ 10%) ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ (ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ, 2020) ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮਹੀਨਾ ਮੁਫਤ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ/ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਨਾ ਤਾਂ ਐਨਐਫਐਸਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਪੀਡੀਐਸ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 2.8 ਕਰੋੜ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ/ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਲਗਭਗ ਲੋੜਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ

ਆਬਾਦੀ[ਸੋਧੋ] ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ .....''

24. ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੰਗਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

25. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 5 ਕਿਲੋ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਜ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 2.8 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 2.8 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੈ।

26. ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਾਜ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ਨ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਨੇ 'ਅੰਨਬ੍ਰਹਮਾ' ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

28. ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 25.05.2021 ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਪੀਡੀਐਸ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਉਸੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੰਬਰ 3004 ਮਿਤੀ 25.05.2021 ਰਾਹੀਂ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ (ਅਨਾਜ) ਉਸੇ ਹੱਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਐਨਐਫਐਸ ਐਕਟ 2013 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 5 ਕਿਲੋ ਅਨਾਜ (4 ਕਿਲੋ ਕਣਕ ਅਤੇ 1 ਕਿਲੋ ਚਾਵਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ) ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਿਉਂਸਪਲ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਸਕੂਲ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਨੌਕਰ। ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੈਰ-ਪੀਡੀਐਸ ਰਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ 5 ਜੂਨ, 2021 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 20 ਲੱਖ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

29. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ, ਭਾਵ ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ, 2020 ਲਈ ਮੁਫਤ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਲੱਭਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

30. ਪੈਰਾ 7 ਅਤੇ 8 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 20.05.2021 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਕੋਵਿਡ-19,2021 ਦੌਰਾਨ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

3. ਐਨਐਫਐਸਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ (ਓਐਨਓਆਰਸੀ) ਰਾਹੀਂ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ/ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਸਮੇਤ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਟੀਚੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਐਫਸੀਆਈ ਤੋਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਧੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

32. ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆਈ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਨਾ ਮਰੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਕਲਪ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਹਰ ਸਮੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਭੋਜਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

33. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵੰਡਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ (ਖਪਤਕਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ) ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਾਮਲੇ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ) ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ।

34. ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 31.07.2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ (ਕੋਵਿਡ -19) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ii) ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ।

35. "ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ" ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਕਲੱਸਟਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਖਰਚ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਡਰਾਇੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾਗਰਿਕ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੁਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ (ਐਨਐਫਐਸਏ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਆਧਾਰ ਸੀਡਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ-ਪੁਆਇੰਟ ਆਫ ਸੇਲ (ਈ-ਪੀਓਐਸ) ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ (ਏਐਫਪੀਐਸ) ਦੇ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

36. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਖਰਚ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਵਾਧੂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

37. ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਰਕਲ, ਯਾਨੀ ਸਰਕਲ ਨੰਬਰ 63, ਸੀਮਾਪੁਰੀ ਵਿੱਚ, 42 ਈ-ਪੀਓਐਸ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਸਕੀਮ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ

ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰੋ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੰਮ/ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਕਰਕੇ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

38. ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ 'ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ' ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ 31.07.2021 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ।

(iii) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਅਧੀਨ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ।

39. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਟਾਰਗੇਟਿਡ ਪਬਲਿਕ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਤਹਿਤ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 (1) ਅਤੇ 3 (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

> "3. ਲਕਸ਼ਿਤ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ- (1) ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਛਾਣੇ ਗਏ ਤਰਜੀਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚੀ । ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੰਜ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਨਾਜ:
>
> ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅੰਤਯੋਦਯ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਲਈ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 35 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਨਾਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ:
>
> ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਵੰਡ ਆਮ ਟੀਚਾਬੱਧ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਨਾਜ ਦੀ ਔਸਤ ਸਾਲਾਨਾ ਚੁਕਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ 4 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ-ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਅੰਤਯੋਦਯ ਅੰਨ ਯੋਜਨਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 25 ਦਸੰਬਰ, 2000 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਯੋਗ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਸੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ।

40. ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਵਿੱਚ ਟੀਚਾਬੱਧ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਤਤਕਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਹੁਣ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ) ਨੇ 2011-2012 ਲਈ ਐਨਐਸਐਸ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ੧੦ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਕਵਰੇਜ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਸੂਬੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(iv) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1979

41. ਸੰਸਦ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ ਦਾਦਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਉੜੀਸਾ ਵਿੱਚ, ਦਾਦਨ

ਵੱਡੇ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ/ਖਟਾਦਰਾਂ ਨਾਮਕ ਏਜੰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰਾਂ ਲਈ ਉਧਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਭਰਤੀ ਸਮੇਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਟੁਕੜੇ-ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰੇਲਵੇ ਕਿਰਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਦੇ ਕੋਈ ਘੰਟੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਕੰਮਕਾਜੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

2. ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ 28ਵਾਂ ਇਜਲਾਸ (ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 26 ਅਕਤੂਬਰ, 1976) ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਦਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੰਪੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਲਟ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੰਮ ਲਈ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਫਰਵਰੀ, 1977 ਵਿੱਚ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੰਪੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਠੇਕਾ ਕਿਰਤ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਅਬੋਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1970 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ/ਸਰਦਾਰਾਂ/ਖਤਾਦਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੜਬੜੀਆਂ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੀਆਂ। ਆਦਿ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

3. ਕੰਪੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

(i) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹਰੇਕ ਉਸ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ii) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਰਜਿਸਟਰਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਪਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰੇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜੋ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ (ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ) ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜ (ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ) ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ (ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ)।

(iii) ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਾਸ ਬੁੱਕ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

(iv) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਤਨਖਾਹ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(v) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸਥਾਪਨ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

(vi) ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਢੁਕਵੀਆਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਸਮੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ।

(vii) ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(viii) ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ ਜਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ix) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

42. ਧਾਰਾ 1(4) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ;-

"1(4) ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

(ਏ) ਹਰੇਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮੇ (ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ) ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ;

(ਬੀ) ਹਰੇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਚਾਹੇ ਹੋਰ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

43. ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ "ਠੇਕੇਦਾਰ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਈ) "ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ" ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ-(1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ,

XXXXXXXXXXXX

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਠੇਕੇਦਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ (ਚਾਹੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਏਜੰਟ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਜੋਂ) ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ, ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਪ-ਠੇਕੇਦਾਰ, ਖਤਾਦਾਰ, ਸਰਦਾਰ, ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(ਈ) "ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮੇ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ;

44. ਅਧਿਆਇ II ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਉਸ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚੈਪਟਰ III ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਇਸੈਂਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮਿਹਨਤਾਨਾ, ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ, ਉਜਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 12 ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 12(1)(ਏ) ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿਚ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਰਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ। "ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਕੇਂਦਰੀ ਨਿਯਮ, 1980" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 21 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

"21. ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ।- (1) ਹਰੇਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਫਾਰਮ X ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਵੇਰਵੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ।

(3) ਵੇਰਵੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

45. ਫਾਰਮ X ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਲਾਇਸੰਸਸ਼ੁਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਐਕਟ ਦਾ ਅਧਿਆਇ VI ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰੇਗੀ।

46. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 1979 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਹ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ, ਭਾਵ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2017), ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ (2018) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1979 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਭਲਾਈ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਤੱਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ. ਕਾਬਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ V ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤ, ਯਾਤਰਾ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(v) ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ

47. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਈ. ਡੀ. 1 ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ. 2 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ (i) ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1996 ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। 1996 ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ। ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ IV ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 12 ਅਤੇ 13 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

"12. ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ:-(1) ਹਰੇਕ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਰਕਰ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(2) ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਫੀਸ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(4) ਜੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਵਜੋਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਰਕਰ ਦਾ ਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੇਗਾ:
ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(5) ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੋਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਅਜਿਹੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

13. ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ: - (1) ਬੋਰਡ ਹਰੇਕ ਲਾਭਾਰਥੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਿਪਕਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਹਰੇਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰੇਗਾ

(3) ਇੱਕ ਲਾਭਾਰਥੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਿਸੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

48. ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ:-

"ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ।

ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 94 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਗ਼ੈਰ-ਕੋਲਾ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਸਿਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਹੈਂਡਲੂਮ ਬੁਣਕਰਾਂ, ਮਛੇਰਿਆਂ ਆਦਿ ਲਈ ਕੁੱਝ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਭਲਾਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਉਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਬੀੜੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਹੈਂਡਲੂਮ ਵਰਕਰ, ਚਮੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਦਿ।

2. ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿੱਲ, 2007 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:-

(i) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਕਵਰ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜਣੇਪਾ ਲਾਭਾਂ, ਬੁਢਾਪਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਢੁਕਵੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ii) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(iii) ਕਿਸੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕਾਮੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੰਬਰ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੋਰਟੇਬਲ ਹੋਵੇਗਾ।

(iv) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬਿੱਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

3. ਇਹ ਬਿੱਲ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

49. ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਾਰਜਬਲ ਦਾ 94 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉੱਪਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਐਕਟ, 2008 ਤਹਿਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣ। ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਭ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈ: -

"10. ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਯੋਗਤਾ।

(1) ਹਰੇਕ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ: -

(ਏ) ਉਸ ਨੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੋਗ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਵੇਗਾ।

(3) ਹਰੇਕ ਅਸੰਗਠਿਤ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੰਬਰ ਵਾਲਾ ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੋਰਟੇਬਲ ਹੋਵੇਗਾ।

(4) ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਅਸੰਗਠਿਤ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਸਕੀਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਵੇਗੀ।

50. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ, 2020 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ, 2020 ਨੂੰ ਅਗਸਤ, 2020 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਆਧਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ, 1996 ਅਤੇ ਐਕਟ, 2008 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, 2020 ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਐਕਟ, 1996 ਅਤੇ ਐਕਟ, 2008 ਦੋਵਾਂ ਤਹਿਤ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

51. ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਸਮਝਣਯੋਗ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।

ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ

52. ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ 08.06.2021 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਕਾਮਿਆਂ, ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ, 1979 ਅਤੇ ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ 14.06.2021 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ ਦਸੰਬਰ, 2019 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਨਿਯਮ, 1982 ਨੂੰ 04.06.1982 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (ਈ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦ ਐਕਟ, 1979 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦਿੱਲੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ (ਆਰਈ ਐਂਡ ਸੀਐਸ) ਨਿਯਮ, 2002 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ, 1996 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਨਓਰਗਨਾਈਜ਼ਡ ਵਰਕਰਜ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਐਕਟ, 2008 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

i. ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ, 2020 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਵਿਭਾਗ, ਜੀ. ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਡੀ. ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੋਡ, 2020 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ii. ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐਨ.ਡੀ.ਯੂ.ਡਬਲਯੂ.) ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਲਈ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪੋਰਟਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜ-ਵਾਰ - ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜ-ਵਾਰ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚੁਕਵਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਾੱਫਟਵੇਅਰ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੋਰਟੇਬਿਲਟੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ - ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ।

iii. ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜੀਐਨਸੀਟੀਡੀ ਦੁਆਰਾ 27.07.2020 ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਪੋਰਟਲ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗਾ।

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ

53. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 23 ਲੱਖ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਅਦਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੋਰਟਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ "ਈ-ਨਿਰਮਾਣ" ਪੋਰਟਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ 08.06.2021 ਉੱਤੇ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। "ਈ-ਨਿਰਮਾਣ" ਪੋਰਟਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਪਾਸਬੁੱਕ ਦੇ ਉਲਟ ਇੱਕ ਸ੍ਮਾਰ੍ਟ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਣੇਪਾ ਸਹਾਇਤਾ, ਮੌਤ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ, ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਹਾਇਤਾ, ਹੋਸਟਲ ਸਹੂਲਤ ਯੋਜਨਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਡੂੰਘਾ ਹੋਵੇਗਾ।

54. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਨੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਪੋਰਟਲ (ਗੁਜਰਾਤਯੂਜਿੱਤਣਾ.ਸੀਐਸਸੀਕਲਾਉਡ.ਇਨ) ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੋਰਟਲ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੁਆਰਾ 08.06.2021 ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ "ਈ-ਨਿਰਮਾਣ" ਪੋਰਟਲ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਪੋਰਟਲ ਰਾਜ ਦੇ 21290 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮਨ ਸਰਵਿਸ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਵਰਕਰ ਪਛਾਣ ਨੰਬਰ (ਯੂ-ਵਿਨ) ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੋਰਟਲ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

55. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟਰੀਟ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਪ੍ਰਚੂਨ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮਛੇਰੇ, ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਮਾਰਕੀਟ ਵਰਕਰ, ਵਾਇਰਮੈਨ, ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ, ਪਤੰਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਸਬਜ਼ੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ, ਬੀੜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਦਰਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਰ ਜੇਬਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

<u>ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ</u>

56. ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਾਡਿਊਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

<u>ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ</u>

57. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਲਗਭਗ 4,34,658 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜੋ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਨ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

58. ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਨਲਾਈਨ ਪੋਰਟਲ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਲ 14,33,702 ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

<u>ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ</u>

59. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 22.05.2021 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, http://www.rahat.up.nic.in ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਰਟਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਵੇਰਵੇ ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਵਿਚ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

60. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਵਿਡ -19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 37,84,255 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕਿਲ ਮੈਪਿੰਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿੱਚ 10,44,710 ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 08.06.2021 ਤੱਕ ਉਪਲਬਧ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, 01.04.2021 ਤੋਂ 3,79,220 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ/ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਟ.ਅਪ.ਨਿਕ.ਇਨ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਮੈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

61. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹਟ.ਅਪ.ਨਿਕ.ਇਨ ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵੱਲੋਂ 15.05.2021 ਨੂੰ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਰਾਹੀਂ 1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। rahat.up.nic.in ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। 08.06.2021 ਤੱਕ 18.05.2021 ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ 12,92,247 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ/ਵੇਰਵੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

<u>ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ</u>

62. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ, ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1996 (ਬੀਓਸੀਡਬਲਯੂ ਐਕਟ) ਤਹਿਤ 39,853 ਵਾਧੂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 22,830 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ 13,98,15,919/- ਰੁਪਏ ਵੰਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਝਾਰਖੰਡ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟਰੱਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ, ਰਾਂਚੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ।

63. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਝਾਰਖੰਡ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 557 ਮਿਤੀ 28.05.2021 ਅਤੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 577 ਮਿਤੀ 08.06.2021 ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ: -
(ਏ) ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਤੱਕ 14.71 ਲੱਖ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
(ਬੀ) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਪੰਜ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।
(ਸੀ) ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2020-2021 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕੁੱਲ 51,50,650/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ।

<u>ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ</u>

64. ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਨੇ 21.05.2021 ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲਗਭਗ 19 ਲੱਖ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਲਾਕਾਂ/ਬਲਾਕ ਕੁਆਰੰਟੀਨ ਕੈਂਪਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਪੋਰਟਲ ਐਪ ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਮੈਪਿੰਗ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਕਿਰਤ ਸਰੋਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸ਼੍ਰਮਿਕ ਪੰਜੀਕਰਨ ਪੋਰਟਲ ਤਹਿਤ ਲਗਭਗ 11 ਲੱਖ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। "ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰਮ ਯੋਗੀ ਮਾਨਧਨ ਯੋਜਨਾ" ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

65. ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਫਾਰ ਦਿ ਅਨਓਰਗਨਾਈਜ਼ਡ ਵਰਕਰਜ਼ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ) ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਡੀ.ਓ.ਐਨ.ਐਮ.-16011/1/2019-ਐਸਐਸ-III ਮਿਤੀ 28.10.2020 ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ (ਐਨ.ਡੀ.ਯੂ.ਡਬਲਯੂ.) ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ/ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐੱਨ. ਡੀ. ਯੂ. ਡਬਲਯੂ. ਪੋਰਟਲ ਐੱਨ. ਆਈ. ਸੀ. ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

66. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 1/ ਯੂਐਲ.10-05/2020-21 ਮਿਤੀ 08.04.2021 ਰਾਹੀਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾ ਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ-1/ਯੂ.ਐਲ.10-05/2020-107 ਮਿਤੀ 16.04.2021 ਰਾਹੀਂ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

<u>ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ</u>

67. ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾਟਕ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭਲਾਈ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ "ਸੇਵਾ ਸਿੰਧੂ ਪੋਰਟਲ" ਰਾਹੀਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਨੰਬਰ ਵਾਲੇ ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟ ਕਰਨਾਟਕ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ 19 ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ, 2008 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵੈੱਬ ਪੋਰਟਲ "ਕੇਐੱਸਯੂਡਬਲਿਊਐੱਸਐੱਸਬੀ.ਆਈਐਨ" ਉੱਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ 11 ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਲੇਬਰ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

<u>ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ</u>

68. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ 1,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਕਦ ਲਾਭ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਐਕਟਾਂ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

<u>ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ</u>

69. ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

> "ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਭਾਗ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਨ। "ਪ੍ਰਵਾਸੀਸ਼ਾਮਿਕ" ਨਾਮ ਦਾ ਇੱਕ ਪੋਰਟਲ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 01.06.2021 ਤੱਕ ਇਸ ਪੋਰਟਲ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 41,392 ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 'ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਨ ਕਲਿਆਣ (ਸੰਬਲ) ਯੋਜਨਾ' ਤਹਿਤ ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 1.47 ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੂਰਾ ਡਾਟਾਬੇਸ ਹੈ।

<u>ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ</u>

70. ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ, 2008 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਿਯਮ, 2013 ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। 03.04.2018 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2008 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ, ਮਾਰਚ, 2019 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 5,88,304 ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰਮ ਯੋਗੀ ਮਾਨਧਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ, (ii) ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ, (iii) ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਕੀਮਾਂ, (iv) ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮ, (v) ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ, (vi) ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਲਾਭ, (vii) ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ।

71. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ, 1996 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ:-

ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਵੈਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ ("ਬੋਰਡ") ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਰਡ ਨੇ ਉਸਾਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਰਜਿਸਟਰਡ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਘਟਾ ਕੇ 1/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ (5/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਤੋਂ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਭ ਵੰਡ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੁਲੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਵੰਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਕਿਰਤ ਮੰਤਰੀ, ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ। ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 15.05.2021 ਤੱਕ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 25,53,519 ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਜਿਸਟਰਡ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 11,82,152 ਹੈ।

72. ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 21.08.2018 ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ 2012 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.) ਨੰਬਰ 150 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਐਕਟ, 2008 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਿਊਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 21.08.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

"ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਡੁੰਗ ਡੁੰਗ, ਅੰਡਰ ਸਕੱਤਰ, ਆਰ. ਐੱਸ. ਬੀ. ਵਾਈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਹੁਣ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮਾਡਿਊਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਡਿਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ, 2018 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਗਲੇਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਨਵਰੀ, 2019 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 10% ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ 31.01.2019 ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ।

ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਸੰਬਰ, 2018 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਿਊਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏਗਾ।

73. 21.08.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਡਿਊਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਡਿਊਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 05.05.2021 ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 2020 ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਧਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਵੇਰਵੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗਾ।

ਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਕੜਾ ਅਧਾਰ (ਐੱਨ. ਡੀ. ਯੂ. ਡਬਲਿਊ.) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਉੱਨਤ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਰਟਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਿਰਫ਼ ਆਧਾਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੋਰਟਲ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ (ਆਈ/ਸੀ) ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਗੰਗਵਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਤਹਿਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਧਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

74. ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ 24.05.2021 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇ। ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 09.06.2021 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 16, 17 ਅਤੇ 18 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

> **16.** ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਰਟਲ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਨੇ ਪੋਰਟਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੋਵਿਡ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਮਓਐੱਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਨਵਰੀ/ਫਰਵਰੀ, 2021 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਫਰਮੈਟਿਕਸ ਸੈਂਟਰ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਇੰਕ. (ਐੱਨਆਈਸੀਐੱਸਆਈ) ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਰੁਪਏ .45.39 ਕਰੋੜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।
>
> **17.** ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਐੱਨ. ਆਈ. ਸੀ. ਨੂੰ ਐੱਨ. ਡੀ. ਯੂ. ਡਬਲਯੂ. ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਲੇ 3 ਤੋਂ 4 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ।

ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪੋਰਟਲ ਉੱਤੇ ਸਾਂਝੇ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਕਿਰਤ ਸਹੂਲਤ ਕੇਂਦਰਾਂ, ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਡਿਜੀਟਲ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਰਕਰ ਸਵੈ-ਮੋਡ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੋਡ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ ਜਾਂ ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ ਪੋਰਟਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ।

18. ਇਹ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਗਿੱਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਬਿਲਡਿੰਗ/ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਘਰੇਲੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ (ਐੱਨਡੀਯੂਡਬਲਿਊ.) ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐੱਨਡੀਯੂਡਬਲਿਊ.) ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ/ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਲਾਭਾਰਥੀ ਹੋ ਸਕਣ।

75. ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 21.08.2018 ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਡਿਊਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ ਪੋਰਟਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਨਆਈਸੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੋਰਟਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਜਨਵਰੀ/ਫਰਵਰੀ, 2021 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 45.39 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਸੀ। 21.08.2018 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਮਾਡਿਊਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ

ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਿ ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ 31.07.2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਿਓ।

76. ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੋਰਟਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 31.07.2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਡੇਟਾ ਦੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਅੱਪਡੇਟ ਕਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(vi) ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ

77. ਇਸ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਟੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ / ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾ ਕੰਟੀਨ ਨਾਮਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਰਲ ਰਾਜ 26.03.2020 ਅਤੇ 03.04.2020 ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ 2020 ਵਿੱਚ ਕੋਵਿਡ -19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦੌਰਾਨ ਫਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਰਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੋਗ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੈਕੇਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਧੀਨ "ਭੁੱਖ ਮੁਕਤ ਕੇਰਲ-ਜਨਕੀਆ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ" ਸਕੀਮ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। 11.05.2021 ਨੂੰ ਜਨਕੀਆ ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਹੋਰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 38 ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਗ੍ਰੇਟਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ 140 ਅੰਨਪੂਰਨਾ ਕੰਟੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਭੋਜਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ @ 5/- ਰੁਪਏ। ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਟੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਕੋਈ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 19.04.2021 ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਕਰਫਿਊ ਅਤੇ ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ 11 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਦਿਹਾੜੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਭੁੱਖ ਰਾਹਤ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਾਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੈਕੇਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 15.04.2021 ਦੇ ਜੀ.ਓ. ਰਾਹੀਂ, ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਸ਼ੈਲਟਰ ਕੈਂਪ / ਕੁਆਰੰਟੀਨ ਸਹੂਲਤਾਂ/ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕੈਂਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸਥਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪੂਰਾ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਕਾਤਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ / ਨਿਗਮ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ, 2021 ਤੋਂ "ਮਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਸਕੀਮ" ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀ ਭੋਜਨ 5/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਰ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਭ ਕੋਈ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। 23 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ 150 ਕੰਟੀਨਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਦੀਨਦਿਆਲ ਅੰਤਯੋਦਯ ਰਸੋਈ" ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ 100 ਰਸੋਈ ਕੇਂਦਰ ਫਰਵਰੀ, 2021 ਤੋਂ 52 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਾਂ ਅਤੇ 6 ਹੋਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 'ਫਸੇ ਹੋਏ' ਹਨ, ਇਸ ਲਈ 'ਫਸੇ ਹੋਏ' ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਜ 'ਸ਼ਿਵ ਭੋਜਨ ਥਾਲੀ' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਸਕੀਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 10/- ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

78. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਲੌਕਡਾਊਨ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ

ਰਸੋਈ/ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲਾ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ।

(vii) ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ।

79. ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਜੋ ਐਕਟ, 1996 ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ 1,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹੱਕਦਾਰੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਡੋਮੇਨ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਦਖਲਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੇ ਬੈਂਕ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

80. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:-

(i) ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ/ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ (ਐਨਆਈਸੀ) ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੋਰਟਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਗਠਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਾਟਾ ਬੇਸ (ਐਨਡੀਯੂਡਬਲਯੂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ) ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪੋਰਟਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 31.07.2021 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ/ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ 31.12.2021 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਧਾਰਕਾਂ/ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ/ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸੰਗਠਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ii) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵਾਧੂ ਮਾਤਰਾ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਵਿਭਾਗ (ਖਪਤਕਾਰ ਮਾਮਲੇ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਮੰਤਰਾਲੇ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ।

(iii) ਅਸੀਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਅਨਾਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ 31.07.2021 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ (ਕੋਵਿਡ -19) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(iv) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ 'ਵਨ ਨੇਸ਼ਨ ਵਨ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ' ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31.07.2021 ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(v) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(vi) ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਕਟ, 1979 ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(vii) ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈਆਂ ਚਲਾਉਣ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਕਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਰਸੋਈ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਹਾਂਮਾਰੀ (ਕੋਵਿਡ -19) ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

81. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ 2020 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 916 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

